DISSERTATIO INAVGVRALIS MEDICA

DE

PRAETSANTIA SITVS COMMODI IN PARTV PRAETERNATVRALI.

QVAM

RECTORE ACADEMIAE MAGNIFICENTISSIMO

SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO

DOMINO

CAROLO AVGVSTO

DVCE SAXONIAE IVLIACI CLIVIAE MONTIVM ANGARIAE
ET GVESTPHALIAE LANDGRAVIO THVRINGIAE REL.

CONSENSV GRATIOSI MEDICORVM ORDINIS

PRO GRADV DOCTORIS

SVMMISQVE IN MEDICINA ET CHIRVRGIA HONORIBVS

AC PRIVILEGIIS RITE CAPESSENDIS

A. D. XIV. IVLII cIↃIↃCCLXXXXII.

PVBLICE DEFENDET

AVCTOR

ANTONIVS WILHELMVS CAROLVS SIEBOLD

FRANCOHVSA - SCHWARZBVRGICVS

IENAE,

EX OFFICINA FIEDLERIANA.

Digitized by the Internet Archive
in 2016

https://archive.org/details/b2492216x

VIRO

ANNIS MERITIS ET VSV ARTIS PROBATISSIMO

IOANNI FRIDERICO SCHREIBER

SERENISSIMI PRINCIPIS SCHWARZBVRGICO-RVDEL-
STADIENSIS CONSILIARIO ET MEDICO AVLICO
PRACTICO FRANCOHVSAE EXPERIENTISSIMO

VITRICO OPTIMO

OMNI PIETATIS ET OBSEQVII CVLTV

AETERNVM DEVENERANDO

HASCE STVDIORVM PRIMITIAS

PRO SINGVLARI ET SVMMA

AD SALVTEM SVAM EFFICIEMDAM AC PROMOVENDAM

ADHIBITA CVRA

PATERNO AMORE

ET

INNVMERIS IN SE COLLATIS BENEFICIIS

VT

SANCTISSIMI OBSEQVII ET GRATISSIMI ANIMI

TESTES

PIE OFFERT DAT DICAT DEDICAT

ET SANITATEM INCORRVPTAM SEROS ANNOS VIRESQVE

SEMPER INTEGRAS

ARDENTISSIME ADPRECATVR

FILIVS OBSEQVENTISSIMVS

ANTONIVS WILHELMVS CAROLVS SIEBOLD.

PRAEFATIO

Comparatis, quae apud pleraſque cultiores nationes florent, inſtitutis, ſatis ſuperque elucet plurimos homines prima vitae ſtadium vix ingreſſos iterum decedere, et qui mortui naſcuntur, maximam eorum numerum efficere. Quam ſane hominum iacturam non ſoli imbecillitati huius aetatis ipſique naſcendi difficultati attribui oportere, ſed, proh dolor! longe maiorem tenellorum ſub ipſum ortum occidentium copiam obſtetricum ignorantiae deberi triſtis experientia docet *a*). Quin horum vitio creberrime non praeſens ſolum vel foetus, vel matris vita atque integritas periclitatur, ſed ab iniuriis generationis partibus illatis ſaepe foecundae matres in ſteriles permutari ſolent. Gratias igitur quam maximas perſoluere debemus et Principibus, et expertis in arte viris, quod in noſocomiis obſtetriciis eorum conſilio conſtitutis quotannis parturientium inſigni

a) Quoad ſitum vid. *Ioh. Phil. Hagens* Erläuterungen ſ. neuen Lehrgeb. d. Geburtsh. p. 45. 95. 109 — 110.

ſigni numero proſpiciatur, vbi cum ſcientiae ſalutaris tirones, tum obſtetrices in nobiliſſima hacce arte exerceri poſſunt. Finito curriculo academico, de ſpecimine inaugurali mihi cogitandum erat, ſed ingens ſcriptorum eius generis numerus, qui iam proſtat, haeſitationem et dubitationem mihi haud leuem attulit, quaenam materia e multis eligenda eſſet, ne cramben toties repetitam iterum recoquere, aut res plane inutiles in medium proferre viderer. Igitur, ſuadente ILLVSTR. STARCKIO, praeceptore ac fautore ſemper pie colendo, *de praeſtantia ſitus, qui feminis partu praeternaturali laborantibus optime conueniat*, libellum conſcribere inſtitui. Hoc conſilio primum ſitum partui naturali maxime conuenientem deſcribere ſtudui, deinde plurimos caſus in medium attuli, in quibus illum ſitum pro rebus inſtantibus mutari et accomodari fas eſt. Interea L. B. rogo, vt viribus iuuenilibus in hoc ſcripto diiudicando, quoad fieri licet, indulgere et errores forſan commiſſos beneuole humaniterque condonare velit, quia in rebus magnis et arduis etiam voluiſſe ſat eſt. Vale L. B. auctorique faue.

§. 1.

§. 1.

Quantum ſitus commodus ad grauiditatem et partum feliciter abſoluendum valeat et conferat, ex his ſatis elucet, quod medici multum longeque diſceptarunt, quis et qualis ſitus puerperis maxime conueniat. Alii praeferunt ſitum erectum, alii lateralem, alii inſeſſum etc. *b*). Sed omnium maxime in partu naturali accommodatus eſt ſitus neque ſupinus, neque plane erectus et pronus. Quo magis autem partus appropinquat et caput deſcendit, eo magis puerperam ſitu reſupino eſſe oportet, ita, vt, partu paene abſoluto, ſitum horizontalem occupare videatur.

b) Vid. plura in Comment. de cubilibus ſedilibusque vſui obſtetricio inſeruientibus, auctor. *I. Ch. Siebold*. Gottingae 1790.

deatur. Itaque et lectos, et ſellas obſtetricias hoc conſilio a doctiſſimis medicis commendatas ita inſtituendas eſſe puto, vt tam ratione commoditatis, quam ſimplicitatis vilisque pretii ei ſint quam ſimillimi, quem ILL. STEINIVS propoſuit *c*) et ILLVST. STARCKIVS vſui vulgari maxime accommodauit *d*). Cum ergo inde apparet, eundem ſitum ne in partu quidem naturali a principio vsque ad finem ſeruari et prodeſſe poſſe; hoc in partu praeternaturali pro diuerſis indicationibus quam maxime obſeruandum eſt. Itaque in hoc libello et *de ſitu*, qui *circa partum*, et *de ſitu*, qui *intra grauiditatis tempus* exigitur, diſſerere nobis animus eſt.

Vt enim multa mala et obſtacula circa partum ſitu commodo molliuntur et tolluntur; ita non pauca illo ſub grauiditate, auxilio tempeſtiue adhibito, praecaueri, grauiditas et partus breuior reddi poſſunt. Quibus in caſibus et quomodo optime hoc fieri poſſit, ſequentibus paragraphis oſtendam.

§. 2.

Grauiditas tantos motus mutationesque in corpore mulierum efficit, vt mirum ſit, quin ex his multi et diuerſi

c) *Stein* kurze Beſchreibung eines neuen Geburtsſtuhls und Bette u. ſ. w. mit Kupf. Caſſel 1772.

d) Archiv für Geburtshülfe 1. St. 3. B. Sellam ei ſimilem etiam deſcripſit C. Oſiander. S. ſeine Abhandlung von dem Nutzen und der Bequemlichkeit eines Steiniſchen Geburtsſtuhls, mit Kupf. Tübingen 1790.

uerſi morbi et moleſtiae orirentur. Paucae per totam grauiditatem a morbo ſunt liberae, aliae multa, aliae pauca pro cuiuscunque conſtitutione corporis ac aetate etc. perpetiuntur. Morbi autem, quibus grauidae laborant, non in omnibus, nec in eadem femina quidem ſemper iidem ſunt, ſed multum pro ſingulis grauiditatibus a ſe differunt. Complures tantum ſub certo grauiditatis tempore oriuntur, alii ſub grauiditate incipiente, vt vomitus, pica etc. alii media, vt ſupreſſio vrinae, alui obſtructio, alii ſub finem, vt incontinentia vrinae *e*), alii denique omnibus temporibus grauiditatem comitantur. Sed cum mihi omnes morbos pertractandi non animus ſit, illos tantum eatenus attingam, quatenus ad eorum curationem commodus ſitus aliquid conferre valeat.

§. 3.

Si vnquam ſitus commodus in grauidarum morbis et partu quicquam valet, hoc tum maxime accidit, quando vterus vitioſe ſitus eſt, vnde multa incommoda et partus difficilis vel praeternaturalis oriuntur. Situs autem vteri multiplici modo vitioſus eſſe poteſt. Si enim vteri axis longitudinalis cum peluis axi minus conuenit, *vterus oblique ſitus* dicitur.

Ab

e) Vid. *F. A. Deleurye* Traité des accouchemens, à Paris 1770. p. 120. §. 411.

f) Vid. *Roederer* Elementa art. obſt. p. 199. §. 449.

Ab hoc differt *retrouerſio, reclinatio, reflexio vteri*, i. e. ſi vterus retro reflexus inter inteſtinum et veſicam vrinariam, et, malo increſcente, inter inteſtinum rectum et vaginam deſcendit. Haec vitia vteri reſpectu ſitus conſiderare volo; Quo facto, oſtendam, quantum hic ſitus corporis commodus proſit.

§. 4.

Cum iam ſupra notionem obliquitatis conſtituimus, iam eius genera et gradus explicare tentabo. Vterus quidem ab axi ad omnia peripheriae peluis puncta decedere poteſt, ſed omnes deceſſus ſignificare ſuperfluum eſſet. Quatuor primarii ſufficiant, quibus reliqui ſubiici poſſunt. Sunt vero

1) Si vterus in latus dextrum dirigitur.

2) Si in latus ſiniſtrum declinat.

3) Si in partem matris anteriorem vel

4) Si in partem poſteriorem decumbit.

Sed quaecunque obliquitas dicta etiam ratione gradus differre poteſt i. e. diuiditur in obliquitatem perfectam et imperfectam. *Obliquitas* dicitur *perfecta*, ſi vteri axis ab axi peluis ita deflexit, vt maxima orificii portio in oram peluis ſuperiorem ſpectet; Hic ſitus minus valet, quam in *imperfecta*, vbi orificium vteri quidem in pelui,

non

non autem in eius axi ſe ſiſtit g). Quibus tandem adiungo alteram diuiſionem, quae non exiguae vtilitatis in praxi eſſe videtur, nempe *obliquitatis ſimplicis* et *compoſitae*. Prima per ſe ipſa facile diſcernitur, compoſita autem adeſt, ſi vterus quidem oblique ſitus eſt, caput autem peluis axin tenet *h*).

§. 5.

Quibus praemiſſis, reliquum eſt, vt ſigna cuiuscunque obliquitatis, quam fieri poteſt breuiſſime, explicemus.

A.) Si vteri axis ad latus dextrum reſpicit, eaque his ſignis cognoſcitur.

a) Abdomen in medium apicem minus prominet, ſed in dextra regione magis eleuatur, interdum etiam in duas partes diuiſum videtur *i*).

b) Liquoris amnii veſica oblonga farcimini ſimilis ex vteri orificio dependet.

g) Vid *Steins* theoretiſche Anleitung zur Geburtshülfe, Caſſel 1770. 76. §. 258.

h) Hoc, etſi ruptus quidem vterus non ſit, tamen periculoſiſſimum eſt, cum facile inflammatio et gangraena inde oriantur. Et ſitus nihil iuuat, ſed medicum prehenſum ſtatim foetum educere oportet.

i) *Stein* in angeführtem Buche p. 36. §. 115. 2.

c) Veſica iſta iuſto citius diſrupta, liquor amnii lente defluit *k*).

d) Caput lente deſcendit, diutius ſupra peluim moratur, difficilius digito attingitur *l*).

e) In alterutro peluis latere ſpatium vacuum relinquitur, quo fit, vt funiculus vmbilicalis et brachium facile procidant.

f) Pedes intumeſcunt, ſed alter, cui fundus vteri incumbit, varicibus magis laborat, et pedis ſtupor ſentitur.

B.) Si vteri axis ad ſiniſtrum os ilium reſpicit.

Haec vteri obliqua directio ex ſignis ante dictis, ratione tantum diuerſa, cognoſcitur.

§. 6.

C.) Si vteri fundus verſus partem matris anteriorem oblique ſitus eſt, ſigna ſequentia adſunt.

1) Abdomen ſupra oſſa pubis propendens, in maiori gradu grauidae ſedentis femoribus incumbens, ingratum pondus efficit *m*).

2) Vteri

k) Vid. *Plenks* Anfangsgründe d. Geburtsh. 173. 6.

l) Vid. *Roederer.* 206. 6.

m) Ibidem 207.

2) Vteri orificium vel os ſacrum reſpiciens vel ſupra oſſibus pubis haerens *n*) difficillime exploratur.

3) Motus foetus quaſi extra corpus ſentitur.

4) Veſica liquoris amnii farciminis ſimilis iuxta os ſacrum dependet.

5) Hypochondria minus tenſa et repleta, magis mollia inter tangendum ſentiuntur.

6) Vrina ob veſicam compreſſam plerumque ſupprimitur vel contineri nequit.

7) Axis vaginae magis incuruat et prolongat parietem poſteriorem, et anterior fit breuior *o*).

8) Inter regionem vmbilicalem et montem veneris, iuxta oſſa pubis, integumenta altam plicaturam effingunt *p*).

D. Si autem vteri orificium verſus oſſa pubis dirigitur, haec ſigna animaduertimus.

a) Fundus vteri diaphragmati ita obuertitur, vt abdominis tumor alte adſcendat, minus promineat, et magis complanetur *q*).

 b) Caput

n) Vid. *Hagens* Verſuch eines neuen Lehrgebäudes d. prackt. Gebutshülfe. 1. Theil S. 107. 20. Wahrnehmung.

o) Vid. *Hinze* Verſuch eines ſyſtematiſchen Grundriſſes d. theoret. u. prackt. Geburtshülfe, 1. Theil 79. 6.

p) Ebendaſelbſt. 7.

q) *Roederer* in angeführten Buche, 208. §. 471. a.

b) Caput oſſibus pubis innitens impedit, quo minus abdomen ſubſidere poſſit, ſed vteri orificium, etſi non totum, facile attingitur *r*).

c) Agitatio fetus aut nulla omnino, aut debilis a grauida ſentitur *s*).

d) Digeſtio et reſpiratio magis impeditur, et grauida haemoptyſi, vomitu frequenti, vertigine, capitis doloribus *t*), nec raro morbo regio et ſingultu laborare ſolet.

e) Fons pulſatilis occipitis loco ad os vteri delabitur *u*).

Haec ſunt praecipua ſigna, ex quibus obliquitates vteri facile cognoſcuntur, plura in memoratis libris et aliis inueniuntur.

§. 7.

Sed licitum ſit mihi paucis tantum hic memorare cauſſas, de quibus auctores inter ſe non conſentiunt. Levret, Stein et plures alii contendunt, ſitus obliquos ex diuerſa placentae adhaeſione oriri, ſed hoc veriſimile mihi non videtur. Non raro enim placenta fundo vteri adhaerens obſeruatur, et tamen vterus obli-

que

r) *Stein* II. Theil 39. §. 119. 2.

s) *Hinze* in angeführten Buche. 77. 4.

t) *Deleurye* Traité des accouchemens. 260. §. 787.

u) *Roederer.* 208. 3.

que ſitus eſt, alio tempore placenta corpori vteri adnata nullam vteri obliquitatem efficit. Multo autem magis veriſimile eſt, ex omnibus iis, quae impediunt, quo minus vterus ad omnes partes libere extendatur, vterum obliquum oriri poſſe. Quibus annumeranda ſunt vitia primae conformationis, varii vteri morbi, vt ſcirrhus, ſarcoma aliaque vitia peluis, cubitus, cui femina in lecto aſſuefacta eſt, vitae genus, ſtrophium, contenta inteſtini recti colique ſiniſtri, veſica vrinaria intumeſcens, et varia placentae adhaeſio etc.

§. 8.

Sed cum propoſuerim *ſigna* et *cauſſas*, quae *in omni vteri obliquitate* adeſſe ſolent, reliquum eſt, vt, quae auxilia in ſingulis adferri poſſint, indicem. Diuerſa enim mala inde oriuntur. Alia ſigna memoraui, alia nunc mihi perpendenda ſunt. Grauidae, quae tali obliquitate laborant, ſaepiſſime, praeſertim ſub fine grauiditatis, nec cubare, neque ſedere, neque pedibus inſiſtere valent, ſed cubitu apto eas vti oportet; Haud raro oritur dyſuria, incontinentia vrinae vel teneſmus, ſed omnium malorum maximum eſt, ſi partus difficillimus, quin praeternaturalis redditur.

Quod ſi accidit, ad inferiorem aperturam caput lentiſſime deſcendens, aliquot dies parturiendo tranſiguntur, genitalia inflammantur, quin ipſa gangraena oritur, ex iritatione parturiens vehementer doloribus ſpuriis vrgetur;

getur; nonnunquam diſrumpitur vteri orificium, praeſertim in ſitu vteri obliquo compoſito (§. 6.), in maiori gradu tandem, quo caput in cauitatem peluis decidit, non raro, auxilio neglecto, et foetus, et mater pereunt.

§. 9.

Ex his facile intelligi poteſt, medicum grauidam et parturientem ſub his neceſſitatibus nunquam relinquere debere x). Quamuis enim ſub minori gradu tandem partus ſola natura abſoluatur, nihilo minus tamen artis ope multum eum adiuuare atque moliri poteſt. Sed mihi non in animo eſt, omnia pertractare, quae in ſitu vteri obliquo ſunt peragenda; id tantum adducam, quid ſitus commodus huc valeat. Cautiones autem circa ſitum obſeruandae in eo conſiſtunt, vt vteri axis cum peluis axi coincidat, et naturae vires ita dirigantur, vt aeque omnes eo confluant, quo natura foetum emittere intendit. Hoc ſit, ſi grauidam vel iam parturientem antilateralem ponamus eamque dolores exſpectare ſinamus.

Optimum eſt, ſi medicus intra grauiditatis tempus arceſſitur. Quo enim minor obliquitas eſt, eo facilius corrigitur, certe minuitur, et partus praeternaturalis, cauſis occaſionalibus ſimul remotis, auerti ſolet. His neglectis, ſemper ſit partus praeternaturalis. Grauida igitur vel parturiens vteri obliquo laborans in ſitum antilatera-

x) Vid. *Plenk* et *Hagen* in angeführten Büchern.

lateralem collocetur, i. e. in id latus, quo vteri orificium ſpectat. e. g. Si vteri orificium os ilium ſiniſtrum reſpicit, fundus vero verſus dextrum dirigitur, feminam in ſiniſtro latere collocari vtile eſt. Quo ſitu fit, vt vi ponderis fundus vteri in ſiniſtrum latus ſe vergat, et orificium in axin peluis dirigat. Dolores tunc orificium aperiendo facile dilatant, et caput foetus peluim rite intrat. Quo facto, parturiens in ſolitum ſitum (§. 1.) reponitur *y*). Si hic ſitus non ſufficiat, obſtetrix ſtatim ab initio partus manum inter orificium vteri et os ilium ducat, illud ab oſſe ilei in axin peluis leniter deprimat, dum altera manu adiutor fundum vteri ſurſum et in medium abdominis reponit *z*). Sic ſitus commodus cum paruo artificio coniunctus non raro obliquitatem corrigere et partus proſpere cedere poteſt.

Altera ſpecies eſt illi contraria, vbi orificium vteri in os ilii dextrum vergit. Auxilium cum illo conuenit, quod antea deſcripſi.

§. 10.

Tertia et longe frequentiſſima *a*) grauiſſimaque ſpecies eſt, vbi fundus vteri verſus anteriora nimis dirigitur, atque inde vteri orificium os ſacrum reſpicit. Quae autem

y) Vid. *Plenk.* 175.

z) Ibid. 176.

a) Vid. *Hagens* Erläuterungen. 44. 45.

tem ſpecies propter minimam partium reſiſtentiam in tanto gradu ſaepiſſime accidit, vt, vtero ſupra oſſa pubis pendente, grauida abdomen faſcia cinctum portare debeat. Si haec ſpecies obliquitatis ſubeſt, colligitur, iam in grauiditate ſitum commodum infra deſcriptum, cum cingulo abdominali *b*) coniunctum, quo vteri deſcenſus vlterior impediatur, eſſe pernecessarium. Hoc enim efficitur, vt morbus, priusquam inueterauerit, facilius leuari et cauſſae occaſionales *c*) euitari queant.

Quod ſi mali plus eſt, auxilio inter initia neglecto, et partus vrget, parturientem in hoc ſitu collocari neceſſarium eſt. Illa reſupina transuerſo lecto collocanda eſt, ſic, vt caput humile ſit, coxae autem et pedes paullum eleuentur. Tum valens homo, ſed non imperitus, a latere debet aſſiſtere, qui, in imo ventre manubus ſeu mantili impoſitis, caute ac ſenſim, ſimulac dolores interpoſiti ſunt, ventrem ſurſum eleuet atque premat, eumque doloribus praeſentibus, eodem modo ſuſtentet. Quo fit, vt fundus vteri maxima parte propria grauitate in axin

b) Vid. *Oſiander's* Abhandlung u. Nachr. welche vorzüglich Krankheiten d. Frauenzimmer betreffen. Tubingen 1787. *Bernſteins* prackt. Handb. d. Geburtsh. 3 Band. S. 114.

c) Tales cauſſae ſunt e. g. omnes labores, qui, vt grauida ſe verſus terram incuruet, poſtulant, e. g. terram fodere, ſecare gramen, metere fruges.

axin peluis depellatur, et orificium magis deſcendere atque facilius digito attingi poſſit *d*). Sed creberrime etiam occurrit, vt, obliquitate correcta, vterus vel caput nouiſſime in alterum latus oblique ſe vergat, tunc praeter ſitum commodum, etſi nihil proficiat, vectem adhibere decet. Quibus omnibus fruſtra adhibitis, ſi nec partus inſequi videtur, foetum, pedibus prehenſis, ex artis lege educere conuenit. Quodſi fieri debet, antea, ventre ſurſum verſus thoracem compreſſo, coxae plus eleuandae ſunt *e*). Hoc modo non ſolum vagina in rectam lineam cum vteri collo dirigitur, ſed etiam medico plus ſpatii relinquitur, vt manum facile inſerere, et foetum pedibus apprehenſum educere poſſit.

§. 11.

Proprium etiam ſitum deſiderat quarta ſpecies, vbi vteri orificium ad os pubis ſpectat, fundus autem ſe ad os ſacrum demittit. Raro haec obliquitas euenire ſolet; Sin vero accidit, ratio ſitus talis eſt. Femina, ſi iam ante partum vitium cognoſcitur, in lecto magis in latere et abdomine cubare debet, vt, progreſſu obliquitatis impedito,

d) *Deleurye* in angeführten Buche.

e) In omni partu difficili, vbi verſione vtendum eſt, probe cognitum habeamus, quo ſitu femina ſit collocanda. Nec enim ſemper idem ſitus ad pedes prehendendos idoneus eſt, ſed pro rebus inſtantibus variat. e. g. Si vterus oblique ſitus eſt, iis ſitus generibus vtimur, quae in hoc libello deſcripſi.

fundus vteri in axin peluis reponatur. Si autem parturienti haec obliquitas ſuperaccedit, inter initia femina prona, brachia in corpore aliquo firmiori nitens, dolores exſpectare debet, vt fundus vteri ſe verſus anteriora vergat, et vterus in peluim recte intrare poſſit. Si hoc non ſuccedit, femina in genua prouoluta, cubitis inixa, lecto tranſuerſo collocanda eſt, deinde medicus manum inter oſſa pubis et vterum inſerens, poſteriorem vecte quaſi in axin reducere debet. Quo facto, partus naturae relinqui poteſt.

§. 12.

Hactenus de vteri obliquitatibus, in quibus ſitus commodus plurimum ad iuuandum poſſit, diſſeruimus. Nunc vero ad *retrouerſionem vteri* tranſire lubet. In hac eſt periculum maius, cum ſoleat peſſimis ſymptomatibus coniuncta eſſe, et difficilius auxilium. Hinc ab initio ſuccurrendum eſt, ne maiori periculo locus ſit. Vt plurimum oritur inter ſecundum quintumque menſem, veriſimiliter ex praegreſſa obliquitate vteri *f*), cum pelui ampla et promontorio longe eminente coniuncta. Quod malum haecce ſigna comitari ſolent. Medicus indicem digitum in vaginam aut in inteſtinum rectum demittens tumorem inter vaginam et inteſtinum rectum ſentit, orificium vteri ſuper oſſa pubis ſic deſcendit, vt difficulter aut non plane

f) *I. Melitſch* in Starks Archiv für Geburtsh. B. II. St. II. S. 136. contendit retrouerſionem tantum magnum gradum obliquitatis vteri eſſe, a qua ſignis iam adnumerandis facile diſcerni poteſt.

plane tangi poſſit, vrina difficulter aut nulla plane redditur, etſi paullatim deſtillat, turbida rubraque eſt, et ſubſiſtentiam habet, dyſuria et teneſmus vrgent, aluus obſtructa eſt, et circa lumbos dolor intus ſentitur; His procidentia vaginae accedit, intentio infimi ventris, defectus appetitus, vomitus, febris atque conuulſiones, extremae partes frigeſcunt, et facile oritur abortus g). Inter initia, dum leue eſt, nihil, niſi ſitus lateralis et quies, cauſſis occaſionalibus vna remotis, neceſſaria ſunt. Si vero malum increuit, ſerius auxilio adhibito, feminam in genua et cubitos prouolutam, reductisque cruribus,

g) Etſi retrouerſionem vteri iamiam veteribus, *Hippocrati* (Vid. *Gruners* Bibliothek der alten Aerzte. 2 Th. p. 293. §. 317.) *Philumeno* (vid. *Gruners* Almanach für Aerzte und Nichtärzte 1787. p. 73.) et *Aetio* (qui plane de hac in ſuo lib. de remed. cap. 77. diſſeruit) cognitam fuiſſe negari non poteſt; tamen per multa ſecula medici huius mali nullam mentionem fecerunt, donec *Ignat. Wlkczek* (Diſſ. de vtero retroflexo, morbo grauidis pernicioſiſſimo, Prag. 1777.) et *Hunter* (Med. und. chirurg. Bemerkungen und Heilmethoden 1. B. Leipzig 1784. S. 106.) hoc malum denuo docuerunt. Deinde plures obſeruationes memoriae proditae ſunt. vid. Medical Obſ. London. Vol. 6. Edinb. med. Commentarien 6. B. *Saxtorf* in Collectan. Hafn. 2. B. *A. Wall.* Diſſ. de vter. grauid. retroflexione, Hal. 1782. *Baumgarten* De vtero reflexo. Argent. 1785. Omnium optime ac pleniſſime de hoc morbo egerunt *Fr. Iahn* de vtero retrouerſo, Ienae 1787. et *Io. Melitſch* Abh. von der ſogenannten Umbeugung der Gebärmutter, Prag 1790. praeter hos etiam *Ge. Iuſt. Detharding* Comm. de vtero inuerſo, Roſtoch. 1788.

bus, ſuper lectum tranſuerſum collocari oportet. Quo fit, vt, medicus digitos in vuluam vsque ad orificium vteri inſerens, caute deorſum adtrahere et in peluim dirigere poſſit. Quo facto, feminam, ne retrouerſio nouiſſime incidat, in lecto nunquam non in vnum alterumue latus aut in abdomen cubare atque quieſcere oportet. Quod ſi grauida obſeruat, tum fundus vteri ſuper promontorium deſcendit, a redeunte malo tuta in fine grauiditatis partum feliciter abſoluere poteſt. Reliquam curationem, quae in maius creſcenti malo adhibenda eſt, hic non lubet pertractare; Scripta ſupra nominata conferri poſſunt.

§. 13.

Nunc de eo mihi diſſerendum eſt, quantum, capite oblique poſito, ſitus bonus proſit. Si capitis axis longitudinalis cum axi peluis et vteri minus conuenit, caput obliquo ſitu eſſe dicitur. Cuius obliquitatis ſpecies ſunt in vtero obliquo. Primariae ſunt

a) Obliquitas in partem anteriorem.

b) In partem poſteriorem,

c) In latus dextrum et

d) In latus ſiniſtrum.

Quibus omnibus haec ſigna communia ſunt.

1) Orificium vteri, doloribus accedentibus, minus extenditur, et tardius aperitur.

2) Veſica

2) Veſica maior et laxior propendet, mature diſrumpitur *h*), et liquor amnii profluit *i*).

3) Caput oſſibus inhaerens difficilius attingitur, et in apertura ſuperiori ſpatium vacuum relinquitur.

4) Tumor capitis minus acuminatus et rotundus, magis latus et durus ſentitur.

Quodſi vero ſitus capitis obliquus occurrit, nihil aliud faciendum eſt, quam vt caput in rectum ſitum reducere tentemus. Optime hoc ſitu commodo efficimus, i. e. ſi parturientem collocamus, quo caput ſpectat *k*), eodem modo, quem ſuperius ſitum vteri obliquum tractans docui. Qua ratione non raro caput in peluim deſcendit, et partus proſpere ſuccedit.

§. 14.

Eandem rationem nos ſequi oportet, ſi caput inique ſitus eſt, i. e. ſi axis capitis longitudinalis cum minori diametro peluis minus conueniat *l*). Tunc ad quatuor ſpecies reſpiciamus neceſſe eſt.

1) Frons ab oſſe pubis retinetur, mentum vero ad os ſacrum vertitur *m*).

2) Frons

h) *Hinze* im angeführten Buche, 96. B.

i) *Plenk*, 309.

k) Ibidem. 310.

l) *Stein* im 2. Th. 121. §. 446.

m) *Roederer* Elem. 224. §. 446.

2) Frons ab oſſe ſacro retinetur, mentum vero ad oſſa pubis vergit *n*).

3) et 4) Frons vni vel alteri oſſi pubis innitens, mentum vero in ſymphyſi ſacroiliaca haeret.

Quodſi prima, tertia et quarta ſpecies accedit, ille ſitus his congruit, vt parturiens in eodem latere, coxis paullum eleuatis *o*), cubet, quo frons maxime inhaeret, vnaque medicus manum inducens caput dextre in peluim deprimat. Si vero frons ab oſſe ſacro retinetur, et mentum ad oſſa pubis reſpicit, tunc hoc auxilio opus eſt; vt frons ab oſſe ſacro recte ſoluta in diametrum obliquam dirigatur. Quod vt proſpere cedat, multam praeſtat ſitus commodus. Parturiens igitur in abdomine collocanda eſt, ſic, vt magis in eam partem ſita ſit, quo faciem vertere ſtudemus. Quo facto, ſponte deſcendit caput.

§. 15.

Quodſi vero facies in transuerſum *p*) poſita eſt, ita, vt frons ad vnum os ilii vergat, mentum ad alterum, eadem praecepta, quae ratione ſitus §. 16. ſunt praeſcripta, adhibenda ſunt, ſic, vt femina hoc latere, quo frons ſiſtitur, cubet, et frons ſecundum artis regulas in axin reduca-

n) Ibidem 225. §. 525.

o) Quo ſit, vt foetus magis verſus fundum vteri recidat, manus eo facilius inſeri et caput ſolui poſſit. *Plenk* 321.

p) vid. *Stein* II. Th. 122. §. 448.

reducatur. Supereſt, vt moneam, omnia dicta de ſitu in partu praeternaturali ex iniquo et transuerſo capitis ſitu tantum ſub initio partus, prius quam caput in peluim alte deſcendit et cuneatur, cum vtilitate eſſe adhibenda.

§. 16.

Capitis iniqui ratione iamiam expoſita, alia reſtant adhuc, vbi ſitus magni momenti eſt. Si quae grauidae *vteri procidentia* laborant, ab initio ſtatim, vbi prolapſus adhuc incompletus eſt, in lecto transuerſo, clunibus et thorace in ſublime elatis, ad muſculos abdominis relaxandos collocandae ſunt. Hac via vterus reponitur, orificium vteri aperitur, et partus feliciter abſoluitur. Si vero prolapſus completus ſubeſt, et vterus extra vaginam propendet, nec reponi poteſt, feminam nec in grauiditate, neque ſub partu inſtanti ambulare vel ſedili inſidere, ſed magis in plano et quidem reſupino corpore decumbere conducit. Quo fit, vt vterus et vagina nullum angulum faciant, vterus oſſibus pubis non inhaereſcat, et partus proſpere ſuccedat.

Quibus prolapſus vaginae imminet, eas nec ſedere, nec ambulare vtile eſt. Haemorrhagiis vteri et haemoptyſi obnoxiae, imbecilles et claudicantes, primis ad partum doloribus incipientibus, in lecto decumbant, gibbae, aſthmaticae, hydropicae et plethoricae erectiori poſitura ſint, et in iis, quarum vaginae parietes vlceribus obſitae ſunt, multum intereſt, foetusne eam par-

 tem,

ſtem, vbi vlcera inueniuntur, delabendo attingat, nec ne. Si aliquod ſaltem lenimen effici poſſe ſperes, feminam in contrariam partem alterique oppoſitam decumbere oportet *q*).

Denique, foetu expulſo, natura poſt aliquam quietem partum ex toto ſecundinam excutiendo abſoluere ſtudet. Quotiescunque vero natura per id temporis ſiluit, et placentae onere puerpera mox libera eſſe cupit, ſecundinam accommodate ſoluere medici eſt.

Quod vt facilius efficiatur, feminam reſupinam collocare neceſſarium eſt, vt fundus vteri, poſt foetum editum ſemper verſus oſſa pubis vergens et angulum acutum cum vagina faciens, in axin peluis reducatur, et obſtetricans ſecundinam vteri parieti interno adhaerentem ſoluens, ad axis vteri et vaginae directionem explicare poſſit. Hoc neglecto, extractio placentae ſolutae angulo magis acuto, reſiſtentia funiculi vmbilicalis attritu ſub oſſibus pubis aucta, difficilior redditur, vnde maiores ſaepiſſime difficultates, quam in foetu edendo oriuntur *r*).

q) Vid. *Siebold* Comment. de ſedilibus. p. 47. §. 51.

r) Vid. *Hinze* im angeführten B. II. Th. 10. 13.

THESES

I. *In curatione exanthematum febrilium ſemper ad febrem comitantem reſpiciendum eſt.*

II. *Theoria geneſeos variolarum, quam* PERILL. C. L. HOFFMAN *ſtabiliuit, multis premitur dubiis.*

III. *Fluidum nerueum dari nego.*

IV. *Dantur morbi ſalutares.*

V. *Inſitionem variolarum vulgo commendandam non mihi e re eſſe videtur.*

VI. *Superfoetationem fieri poſſe veroſimile eſt.*

CORRI-

CORRIGENDA

S. 5. l. 3. homines l. hominum.

S. 5. l. 3. ſtadium l. ſtadia.

S. 5. l. 4. maximam l. maximum.